

Waldemar MIKOŁAJCZYK

Rhagionidae (Diptera) Gór Świętokrzyskich

[Z 1 rysunkiem i 1 tabelą w tekście]

Abstract. A list of 8 species of *Rhagionidae* (Diptera) from the Świętokrzyskie Mts was published. The occurrence of these species in different forest habitats in the Świętokrzyski National Park and the seasonal dynamics of the most common species were presented.

WSTĘP

Podczas prowadzonych w latach 1981-1984 badań fauny regionalnej zebrałem pewną liczbę muchówek z rodziny *Rhagionidae*. Mimo iż obejmują one tylko 8 gatunków (ponad 30% znanych u nas z tej rodziny w ogóle), w większości pospolitych, opublikowanie ich uważam za celowe z następujących powodów:

- *Rhagionidae* są muchówkami słabo w Polsce poznаныmi;
- nie były dotąd badane w Górach Świętokrzyskich – wymienione gatunki są więc nowymi dla tego regionu;

- systematyczne badania w ciągu kilku sezonów wegetacyjnych, prowadzone metodami w miarę porównywalnymi (30-minutowe, czerpakowe próby ilościowe), pozwalają z grubsza ocenić strukturę dominacyjną i – przynajmniej w odniesieniu do najliczniejszych gatunków – dynamikę sezonową;

- badania prowadzono w środowiskach ściśle określonych fitosocjologicznie (GŁAZEK 1985), co dotychczas w odniesieniu do *Rhagionidae* było rzadko stosowane;

- *Rhagionidae*, szczególnie ze Świętokrzyskiego Parku Narodowego, pochodzą z zespołów leśnych reprezentatywnych dla Gór Świętokrzyskich.

Materiał obejmuje 180 okazów, złowionych w większości przez autora metodą czerpakowania, częściowo w żółte miski (pułapki Moerickego), a kilka okazów

w pułapki Barbera. Część materiału (Lasy Suchedniowskie: Świnia Góra i Rosochy, w żółte miski) zebrała ekipa Uniwersytetu Łódzkiego, kilka egzemplarzy A. LIANA i E. WEGNER. Całość oznaczył węgierski specjalista dr Josef MAJER. Wszystkim wymienionym Kolegom serdecznie dziękuję.

Część materiałów pozostaje w Instytucie Zoologii PAN w Warszawie, większość (suche i alkoholowe) jest przeznaczona do muzeum Świętokrzyskiego Parku Narodowego na Świętym Krzyżu.

Zebrałe muchówki pochodzą z następujących środowisk i miejscowości:

- wyżynny jodłowy bór mieszany (jedlina) - *Abietetum polonicum*, Świętokrzyski Park Narodowy, oddziały: B-1 (rez. Święty Krzyż), 55 i 137;
- buczyna karpacka - *Dentario glandulosae-Fagetum*, ŚPN, oddziały: 114 (rez. Św. Krzyż), 137 i 153 (Jastrzębi Dół); Pasma Orłowińskie, rez. Zamczyisko; Płaskowyż Suchedniowski, rez. Wykus; rezerваты Świnia Góra i Dalejów koło Bliżyna;
- grąd wschodniopolski - *Tilio-Carpinetum*, ŚPN, oddziały 42 (rez. Czarny Las) i 114 (rez. Św. Krzyż); rez. Milechowy koło Chęciny;
- środkowopolski bór mieszany - *Pino-Quercetum*, ŚPN, oddziały 189, 192, Serwis; rez. Dalejów;
- łąg olszowy - *Circeaeo-Alnetum*, ŚPN, oddział 40;
- bór bagienny - *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, ŚPN, oddział 30 (Mokry Bór);
- świetlista dąbrowa - *Potentillo albae-Quercetum*, rez. Milechowy;
- zbiorowiska muraw kserotermicznych - *Inuletum ensifoliae*, rez. Milechowy i wzgórze przy wsi Polichno koło Chęciny;
- łąki wilgotne i turzycowe o nie określonej dokładnie przynależności fitosocjologicznej, Rosochy w Lasach Suchedniowskich;
- inne, nie określone bliżej środowiska: Krajno (Pasma Łysogórskie), góra Wał (Pasma Orłowińskie), Truskolaska i Jeleniowska Góra (Pasma Jeleniowskie), Góra Sikorza (Pasma Brzechowskie), Osieczno (Lasy Suchedniowskie), Zagaje Grzegorzowickie koło Nowej Słupi.

WYNIKI

W zebranych materiale stwierdzono 8 gatunków *Rhagionidae*.

Chrysopilus auratus (F.)

Złowiono dwa egzemplarze: ŚPN, 14 VI 1982 i Zagaje Grzegorzowickie, 9 VII 1983. Gatunek znany z całej prawie Polski. Na Pomorzu pospolicity na wilgotnych łąkach.

Rhagio latipennis (LOEW)

Liczny w Górach Świętokrzyskich, szczególnie w Świętokrzyskim Parku Narodowym (tab. I). Poza Parkiem łowiony na górze Truskolaska oraz w rezerwa-

tach: Świnia Góra (buczyna) i Dalejów (bór mieszany). W Polsce znany dotąd z Sudetów i Tatr.

Rhagio lineola F.

Najliczniejszy w Górach Świętokrzyskich gatunek z tej rodziny, spotykany we wszystkich badanych środowiskach leśnych i otwartych. Poza Parkiem łowiony w rez. Świnia Góra i Dalejów, Osiecznie, Rosochach, Krajnie, w rez. Wykus, na Jeleniowskiej Górze i Górze Sikorzej, we wszystkich zespołach rez. Milechowy. Znany z północnej i środkowej Polski, na południu kraju tylko z Doliny Sądeckiej.

Rhagio maculatus (DEG.)

Jedyny okaz tego gatunku złowiłem w Pasmie Orłowińskim (góra Wał, 19 VI 1984). Znany z kilku stanowisk rozrzuconych po całej prawie Polsce.

Rhagio notatus (MEIG.)

Jeden okaz złowiłem w Świętokrzyskim Parku Narodowym, 16 VI 1982. Rzadki gatunek, w Polsce znany z Pomorza i Tatr.

Rhagio scolopaceus (L.)

Spotykany w pojedynczych egzemplarzach we wszystkich badanych zespołach leśnych ŚPN. Poza Parkiem łowiony w rezerwach Zamczysko i Świnia Góra oraz na łące w Rosochach. Pospolity, znany z wielu miejscowości w całym kraju.

Rhagio strigosus MEIG.

Jedyny okaz pochodzi z ŚPN (29 VII 1982). W Polsce znany tylko z Pomorza.

Rhagio tringarius (L.)

W Górach Świętokrzyskich znany z pojedynczych okazów. Poza ŚPN 3 okazy złowiono w zespołach *Inuletum ensifoliae* (Milechowy i Polichno, 17 VII 1981). Znany z kilkunastu stanowisk rozrzuconych po całym kraju.

W zebranych materiale najliczniej jest reprezentowany *Rhagio lineola* (108 okazów), następnie *Rh. latipennis* (34), *Rh. scolopaceus* (22) i *Rh. tringarius* (10). Pozostałe występowały pojedynczo. Zestawienie *Rhagionidae* Świętokrzyskiego Parku Narodowego zawiera tabela I, natomiast dynamikę sezonową pospolitszych gatunków w Górach Świętokrzyskich – rys. 1.

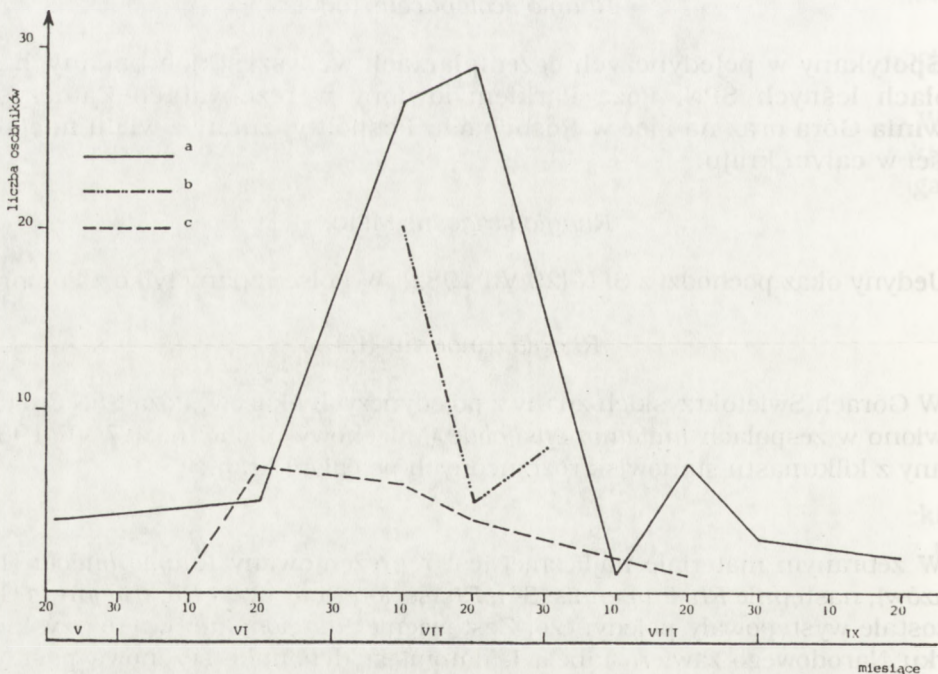
Wszystkie wymienione z badanego obszaru gatunki znajdują się w zwartych granicach swych zasięgów. Z zoogeograficznego punktu widzenia należą do

gatunków europejskich (TROJAN 1982), choć ogólne rozmieszczenie *Rh. latipennis* (MAJER 1988) sugeruje, że może to być gatunek o charakterze borealno-górskim.

Tabela I. *Rhagionidae* w zbiorowiskach leśnych Świętokrzyskiego Parku Narodowego.

Zbiorowisko, oddział	<i>Abietetum polonicum</i>			Dentario glandulosae-Fagetum			<i>Tilio-Carpinetum</i>		Pińo-Queercetum		<i>Circaeo-Alnetum</i>	<i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i>
	55	137	B-1	114	137	153	42	114	189	Serwis	30	30
<i>Chrysopilus auratus</i>											1	
<i>Rhagio latipennis</i>		10	2	7	1	4	2	1		2		
<i>Rhagio lineola</i>	11	7	4	2	11	2	4	1	3	1		
<i>Rhagio notatus</i>								1				
<i>Rhagio scolopaceus</i>	1			2	2		1	2	2		4	1
<i>Rhagio strigosus</i>				1								
<i>Rhagio tringarius</i>						1		1	4	1		

Wszystkie są asynantropami, gatunkami w większości poli- bądź oligotopowymi, związanymi przede wszystkim ze środowiskami leśnymi. Liczebność, nawet pospolitszych gatunków, nie jest nigdy wysoka.

Rys. 1. Dynamika sezonowa najpospolitszych gatunków *Rhagionidae* w Górach Świętokrzyskich. a - *Rh. lineola*, b - *Rh. latipennis*, c - *Rh. scolopaceus*.

PIŚMIENNICTWO

- GLAZEK T. 1985. Szata roślinna wybranych powierzchni obszaru Gór Świętokrzyskich i terenów przyległych na tle warunków siedliskowych. *Fragm. faun.*, Warszawa, **29**: 153–234.
- MAJER J. 1988. Family *Rhagionidae*. W: Soós (ed.), *Catalogue of Palaearctic Diptera*, **5** Budapest, pp 14–28.
- TROJAN P. 1982. *Diptera Tabanomorpha* of Warsaw and Mazovia. *Memorabilia Zool.*, Warszawa, **35** (1981): 3–31.

Instytut Zoologii PAN
00-679 Warszawa, ul. Wilcza 64.

SUMMARY

[Title: *Rhagionidae* (Diptera) of the Świętokrzyskie Mountains]

Rhagionidae, dipterans poorly studied in Poland, had never been recorded from the Świętokrzyskie Mts. 8 species were found in the material collected from 1981 to 1984 by various methods (sweep net, Moericke's and Barber's traps) and determined by Josef MAJER (Pécs, Hungary). Most of them came from phytosociologically precisely defined forest complexes. Regular studies conducted during several seasons made it possible to define, in a general way, the quantitative relations of the *Rhagionidae* in the Świętokrzyskie Mts, especially in the Świętokrzyski National Park (Table I), and also the seasonal dynamics of the species most common in the region (Fig. 1).